UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum iuramentum sit actus latriæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-72772

Visual Library

origine & ex fine. Ex origine quidē, quia iuramentum eſt introductum ex fide, qua homines credunt Deum habere infallibilem veritatem, & vniuerſalē omnium cognitionē, & prouiſionē. Ex fine autem, quia iur̄m inducitur ad iuſtificandum hoīes, & ad finiendum controuerſias, vt dicitur ad Heb. 6. ſed iuramentum cedit in malum alicui ex eo ꝙ male vtit̄ eo, i. ſine neceſſitate, & cautela debita. Videtur. n. paruam reuerentiam habere ad Deum, qui eum ex leui cauſa teſtem inducit: quod non præſumeret etiā de aliquo viro honeſto. Imminet etiā periculum periurij: quia de facili homo in verbo delinquit, ſecundū illud Iacob. 3. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir. Vnde & Eccl. 23. dicitur, Iurationi non aſſueſcat os tuum: multi enim caſus in illa.

Ad primvm ergo dicendū, qđ * Hierony. ſuper Matt. dicit. Conſidera, ꝙ Saluator nō per Deum iurare prohibuerit, ſed per cęlum, & terram. Hāc enim per elementa iurandi peſſimam conſuetudinem habere Iudæi noſcuntur. Sed iſta reſponſio non ſufficit. quia Iacob. addidit. Neque per aliud quodcūque iuramētum. & ideo dicendū eſt, quod (ſicut * Aug. dicit in lib. de mendacio) ꝙ Apoſtolus in epiſtolis ſuis iurans, oſtendit quomodo accipiendum eſſet, quod dictum eſt. Dico uobis non iurare omnino, ne ſcilicet iurando ad facilitatem iurandi perueniatur, & ex facilitate iurandi ad conſuetudinem, & a conſuetudine in periurium decidatur. & ideo non inuenitur iuraſſe niſi ſcribens, ubi conſideratio cautior non habet linguam præcipitem.

Ad secvndvm dicendum, ꝙ ſicut * Aug. dicit in lib. de ſerm. Dñi in monte, Si iurare cogeris, ſcias de neceſſitate uenire infirmitatis eorum quibus aliquid ſuades, quæ utique infirmitas malum eſt. Itaq; non dixit: Quod amplius eſt, malum eſt. Tu. n. non malum facis, qui bene uteris iuratione, ut alteri perſuadeas quod utiliter perſuadeas: ſed a malo illius, cuius infirmitate iurare cogeris.

Ad tertivm dicendum, ꝙ ille qui iurat, non tentat Deum: quia nō implorat diuinum auxilium abſque utilitate, & neceſſitate. Præt. Non exponit ſe alicui periculo, ſi Deus teſtimonium adhibere noluerit in præſenti. Adhibebit autem pro certo teſtimonium in futuro, quando illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium, ut dicitur 1. ad Corint. 4. Et illud teſtimonium nulli iuranti deficiet uel pro eo, uel contra eum.

¶ *Super quæſt. octuageſimenona articulum tertium*

In art. 3. eiuſdem q. 89. nota, ꝙ ſecūdus iuramēti comes, ſcilicet iuſtitia, vt in litera dicitur, poteſt referri ad duo, ſ. ad rem de qua iuratur, vel ad cauſā iurādi. Et differētia illa hinc orta videtur: qm̄ ſi iſti comites debēt eſſe comites ſub eadē ratione iuramēti vniuerſaliter, oportet ꝙ iuſtitia referatur ad cauſam iurandi, vt. ſ. ſubſit iuſta iurandi cauſa. Alioquin iuramētum aſſertorium nō haberet iſtos tres comites: quoniā iuramentum aſſertoriū eſt de re mala & iniuſta quandoque, vt de adulterio facto, &c. & ꝓpter hoc author in reſponſione ad ſecundū, & in 3. Sentē. diſt. 39. refert iuſtitiā ad cauſā. Si aūt intelligatur, vt adſint vbi adeſſe debent, ſic iuſtitia relata ad rē, nō eſt comes, niſi in iurameto promiſſorio, in quo oportet, ꝙ homo iuret de re iuſta: alioquin iuramētum nō eſt. Et licet prima aſſignatio adæquatā ſit iuramento, ac per hoc verior videatur, quia tamen ſecunda verum neceſſarium exprimit quò ad hoc ꝙ iuramentū promiſſoriū exigit materiā iuſtam, & ſermones morales, vtilitatis cauſa ſunt: ideo author iſtam ſecundam aſſignationē hic prætulit, & illius ſolius in corpore meminit. In hac ſiquidē explicat̄ radix ſolutiōis multarū qōnum valde vtiliū in moralibus

Articvlvs III.

Vtrum conuenienter ponantur tres comites iuramenti, uidelicet iuſtitia, iudicium, & ueritas.

Ad tertivm ſic proceditur. Vr̄, ꝙ inconuenienter ponantur tres comites iuramēti, uidelicet iuſtitia, iudicium, & ueritas. Ea. n. quorū unum includit̄ in altero, nō ſunt cōnumeranda tanq̄ diuerſa: ſed horū trium unū includitur in altero, quia ueritas eſt pars iuſtitiæ † ſecundum Tullium. Iudicium autem eſt actus iuſtitię, ut ſupra * habitum eſt: ergo inconuenienter ponūtur tres comites iuramenti.

¶ 2 Præt. Multa alia requiruntur ad iuramentum, ſ. deuotio, & fides, per quam credamus Deum oīa ſcire, & mentiri non poſſe: ergo uidetur, ꝙ inſufficiēter tres comites iuramenti enumerantur.

¶ 3 Pręt. Hęc tria in quolibet opere humano requirēda ſunt. Nihil . n. debet fieri contra iuſtitiam, aut ueritatem, aut ſine iudicio, ſecundum illud 1. ad Tim. 5. Nihil facias ſine præiudicio, ideſt, ſine præcedenti iudicio: ergo hæc tria non magis debent aſſociari iuramento, quàm alijs humanis actibus.

Sed contra eſt, quod dicitur Hier. 4. Iurabis, Viuit dn̄s, in ueritate, in iudicio, & in iuſtitia: quod exponens * Hierony. dicit, Animaduertendum eſt, ꝙ iuſiurandum hos habet comites. ſ. ueritatem, iudicium, & iuſtitiam. (Et habetur 22. q. 2 c. Animaduertēdum.)

Reſpon. Dicendum, ꝙ ſicut ſupra * dictum eſt, iur̄m non eſt bonum, niſi ei qui bene utitur iuramento. (Ar. præced.) Ad bonum autē uſum iuramenti duo requiruntur. Primò quidem, ꝙ aliquis non leuiter, ſed ex neceſſaria cauſa, & diſcrete iuret: & quantum ad hoc requiritur iudicium, ſ. diſcretionis ex parte iurātis. Secūdò, quantum ad id, quod per iur̄m confirmatur, ut. ſ. neque ſit falſum, neque ſit aliquid illicitum: & quantum ad hoc requiritur ueritas, per quā aliquis iuramento confirmat quod uerum eſt: & iuſtitia, per quam confirmat quod licitum eſt. Iudicio autem caret iuramentum incautum: ueritate autem iuramentum mendax: iuſtitia autem iuramentum iniquum, ſiue illicitum.

Ad primvm ergo dicendum, ꝙ iudicium nō ſumitur hic pro executione iuſtitiæ, ſed pro iudicio diſcretionis, ut * dictum eſt. (In corp. art.) Neque etiam ueritas hic accipitur ſecundum quod eſt pars iuſtitiæ, ſed ſecūdum quod eſt quædam conditio locutionis.

Ad secvndvm dicendum, quòd deuotio, & fides, & omnia huiuſmodi, quæ exiguntur ad debitū modum iurandi, intelliguntur in iudicio. Alia enim duo pertinent ad rem, de qua iuratur, ut * dictū eſt. (In corp. art.) Quamuis poſſet dici, ꝙ iuſtitia pertinet ad cauſam, per quam iuratur.

Ad tertivm dicendū, ꝙ in iur̄o eſt periculū magnum, tum propter Dei magnitudinem, cuius teſtimonium inuocatur: tum etiam propter labilitatem linguæ humanæ, cuius uerba iuramento confirmantur. Et ideo huiuſmodi magis requiruntur ad iuramentum, quàm ad alios humanos actus.

Articvlvs IIII.

Vtrum iurare ſit actus religionis, ſiue latriæ.

Ad qvartvm ſic proceditur. Vr̄, ꝙ iuramētū nō ſit actus religionis, ſiue latriæ. Actus. n. latrię ſunt circa aliqua ſacra, & diuina: ſed iuramēta adhibentur circa cōtrouerſias humanas, ut Apoſt. dicit ad Hebr. 6. ergo iurare non eſt actus religionis, ſeu latriæ.

¶ *Super quæſt. octuageſimanona articulū quartum, & quintum.*

In art. 4. & 5. ſimul eiuſdem qō. dubiū occurrit, Quomodo iuramentum ſe habeat ad uerum, quod iuramento firmatur, an ſcilicet vt finis, an vt ad finem. Et quidem quòd iuramentum nō ſit finis veri,

clare

Li. 2. de inuẽtione in fo, 4. ante fi. li.

clare habetur in reſponſione ad primũ 5. articuli, ubi ponitur differentia inter uotum, & iuramentnm in hoc, quòd uotum materiam ſuam facit actum religionis, iuramentum autem non. Quòd autem iuramentum ordinetur ad verum, ut id quod eſt ad finem ordinatur in finem, in reſponſione ad ſecundum 5. articu. patet, ubi dicitur, ꝙ iurans non ordinat iuramentnm ad uenerandum, aut diligendum eum, per quem iurat, ſed ad aliquid aliud quod eſt neceſſarium præſenti uitæ: hoc autem conſtat eſſe certitudinẽ ueri, quod iuramento firmatur. Quòd verò iuramentum non ordinetur ad uerum quod firmatur, ut finem, ex eo patet, ꝙ latria non rectè ordinatur in res humanas ut finem, cum finis nobilior ſit eo, quod eſt ad finem. Neque enim fas eſt diuinam reuerẽtiam humanæ ueritati ſupponere.

Ar. 1. hui⁹ q.

Mat. 5. ſuper illud ego ãt dico non iurare omnino tom. 9.

lib. 1. c. 3. dũ refert opinionem Thaletis. to. 3.

¶ Ad hoc dubium dicitur, quòd in iuramento concurrunt duo, alterum, ut exhibitum, ſcilicet diuina reuerentia, quæ Deum inuocando in teſtem exhibetur ipſi Deo: Alterum, ut expectatum, ſcilicet manifeſtatio ueri, quæ ut fiat, a Deo iurando imploratur. Primum horum ſpectat ad ipſam eſſentiam iuramenti, ut patet ex hoc, quòd iuramentum eſt act⁹ latriæ, ut in litera dicitur. Secundum autem ſpectat ad effectum ipſius, mediante tamen Deo: & ſimile eſt uidere in oratione. Ipſa namque oratio eſt actus latriæ. Protectio tamen ab hoſtibus circunſtantibus in ſylua per aliquem petita, eſt affectus orationis diuina mediãte ope. Et quemadmodum oratio ipſa ad Deum ut finem, ordinatur, & non ad rem humanam ut finem: effectus tamen orationis, puta protegi, ordinatur ad rẽ humanam ut finem, ut puta, uitã corporalẽ: ita in ꝓpoſito ipſum iu

F ¶ 2 Præt. Ad religionem pertinet cultum Deo offerre. vt ∗ Tullius dicit: ſed ille qui iurat, nihil Deo offert, ſed Deum inducit in teſtem. ergo iurare non eſt actus religionis, ſeu latriæ.

¶ 3 Præte. Finis religionis ſeu latriæ eſt reuerẽtiã Deo exhibere: hoc aũt nõ eſt finis iuramẽti, ſed potius aliqđ uerbum confirmare: ergo iurare nõ eſt act⁹ religionis.

Sed contra eſt, quod dicitur Deute. 6. Dominnm Deum tuum timebis, & ipſi ſoli ſeruies, ac per nomen illius iurabis: Loquitur autem ibi de ſeruitute latriæ. G ergo iurare eſt actus latriæ.

Respon. Dicendum, quòd ſicut ex ∗ dictis patet, ille qui iurat, inuocat diuinum teſtimonium ad confirmandum ea, quæ dicit. Nihil autem confirmatur, niſi ꝑ aliquid quod certius eſt, & potius: & ideo in hoc ipſo ꝙ homo per Deum iurat, profitetur Deũ potiorem, ut pote cuius ueritas eſt indefectibilis, & cognitio uniuerſalis: & ſic Deo aliquo modo H reuerentiam exhibet. Vnde & Apoſtolus dicit ad Heb. 6. quòd homines per maiores ſe iurant. Et * Hieron. dicit ſuper Matt. quòd ꝗ iurat, aut ueneratur, aut diligit eũ per quem iurat. Philo. etiam dicit in 1. Metaph. quòd iuramentum eſt honorabiliſſimum. Exhibere autem reuerentiam Deo pertinet ad religionem, ſiue latriam: unde manifeſtum eſt, quòd iuramentũ eſt actus religionis, ſiue latriæ.

Ad primum ergo dicendum, ꝙ in iuramento duo conſideran I tur, ſcilicet teſtimonium quod ĩducitur, & hoc eſt diuinum: & id ſuper quo inducitur teſtimoniũ, uel quod facit neceſſitatem teſtimonium inducendi: & hoc eſt humanum. Pertinet ergo iuramẽtum ad religionem ratione primi, non autem ratione ſecundi.

Ad secundum dicẽdum, ꝙ in hoc ipſo, quòd aliquis aſſumit Deum in teſtem per modũ iuramenti, profitetur eum maiorem, quod pertinet ad Dei reue- K rentiam: & ſic aliquid offert Deo ſcilicet reuerentiam, & honorem.

Ad tertium dicendum, ꝙ omnia quæ facimus, debemus in Dei reuerentiam facere: & ideo nihil prohibet, ſi in hoc ipſo, ꝙ intendimus hominem certificare, Deo reuerentiam exhibeam⁹. Sic enim debemus aliquid ĩ Dei reuerentiam facere, ut ex hoc utilitas proximis proueniat: quia etiam Deus operatur ad ſuam gloriam, & noſtram utilitatem.

Articvlvs V.

Vtrum iuramentum ſit appetendum, & frequentandum tanquam utile, & bonum.

Ad qvintvm ſic proceditũ. Videtur, ꝙ iuramentum ſit appetendum, & frequentandum tãquam vtile, & bonum. Sicut. n. votũ eſt actus latriæ, ita & iur̃m: ſed facere aliquid ex voto eſt laudabilius, & magis meritoriũ, quia votum eſt actus latriæ, vt ſupra ∗ dictũ eſt: ergo pari ratione facere, G vel dicere aliquid cũ iur̃o, eſt laudabilius, & ſic iur̃m eſt appetendum tanquam per ſe bonum.

¶ 2 Præt. † Hieron. dicit ſup Mat. quòd qui iurat, aut ueneratur, aut diligit eũ per quem iurat: ſed venerari, aut diligere Deum eſt appetendum tanquam per ſe bonũ: ergo & iuramentum.

¶ 3 Præt. Iur̃m ordinatur ad cõfirmationẽ, ſeu certificationẽ: ſed ꝙ homo cõfirmet ſuum dictum, H bonum eſt: ergo iuramentum eſt appetendum tanquam bonum.

Sed contra eſt, qđ dicit Eccl. 23. Vir multũ iurãs, replebit iniquitate. & † Aug. dicit in lib. de mendacio, ꝙ præceptum Dñi de prohibitione iuramẽti ad hoc poſitum eſt, vt quãtum in te eſt, nõ affectes, vt quaſi pro bono cum aliqua delectatione appetas iuſiurandum.

Respon. Dicendũ, ꝙ id quod nõ queritur niſi ad ſubueniendũ alicui defectui, nõ numeratur in- I ter ea, quæ ſunt per ſe appetenda, ſed inter ea, ꝗ ſunt neceſſaria: ſicut patet de medicina, quæ ꝗritur ad ſubueniẽdum infirmitati. Iur̃m aũt quæritur ad ſubueniendũ alicui defectui, quo. ſ. vnus hõ alteri diſcredit. Et ideo iur̃m non eſt habendũ inter ea quę ſunt per ſe appetenda, ſed inter ea ꝗ ſunt huic vitæ neceſſaria, quibus indebite vtitur quicunque eis vtitur vltra terminos neceſſitatis. Vnde * Aug. dicit in lib. de ſermone K Dñi in monte. Qui intelligit non in bonis, i. per ſe appetẽdis, ſed in neceſſarijs iurationem habendã, refrænet ſe quantum põt, ut non ea vtatur, niſi neceſſitas cogat.

Ad primvm ergo dicendũ, ꝙ alia ratio eſt de uoto, & iur̃o. Nã ꝑ votũ aliquid in Dei reuerentiã ordinamus: unde ex hoc ipſo fit religionis actus: ſed in iur̃o econuerſo reuerentia diuini nominis aſſumitur ad promiſſi confirmationem. Et ideo illud quod iuramento confirmatur, nõ propter hoc fit religionis actus: quia ſm